

*Correcte en performante
pensioeninformatie*

12

HOOFDSTUK

Correcte en performante pensioeninformatie

Net als vorig jaar is ook dit jaar weer een hoofdstuk gewijd aan het belang van correcte en performante pensioeninformatie. De klachten die de Ombudsdienst Pensioenen ontvangt kunnen een bron van inspiratie zijn bij het verbeteren van de pensioencommunicatie. Zeer sporadisch komt het wel eens voor dat pensioeninformatie te vulgariseerd is weergegeven. Eveneens stellen we vast dat zelfs wanneer bepaalde informatie correct is weergegeven door de pensioendiensten, het toch kan zijn dat voor verschillende gepensioneerden deze communicatie niet duidelijk is. Dergelijke signalen zijn te distilleren uit de klachten die de Ombudsdienst Pensioenen ontvangt. Suggesties van de Ombudsman Pensioenen om een communicatie op een andere wijze mee te delen (bijvoorbeeld het in vet zetten van een woord, het creëren van een doorkliklink of het gebruik van pictogrammen) kan tot verbetering van de informatieverstrekking leiden.

Informatie op mypension over uiterste aanvraagdatum voor het pensioen was vulgariseerd en verwarrend: na bemiddeling duidelijke informatie

DOSSIER 40213

De feiten

Op 28 oktober 2024 wendt de heer Van Gendt¹ zich tot de Ombudsdienst Pensioenen omdat er een onduidelijkheid is in de vermelding op mypension over de uiterste aanvraagdatum van het pensioen. Met de mogelijke toekomstige wijzigingen in de pensioenwetgeving wenst hij dringend duidelijkheid.

Bedenkingen

De Ombudsdienst Pensioenen stelt naar aanleiding van dit verzoek vast dat via mypension bij het aanklikken van het tabblad “mijn pensioen aanvragen” volgende informatie verschijnt:

“U kunt uw rustpensioen minimaal 1 maand en maximaal 1 jaar vóór uw gewenste pensioendatum aanvragen.”

Gelet op het feit dat betrokkene op basis van een uitgelekte onderhandelingsnota van de Regering vreesde dat er vanaf 1 januari 2025 ingrijpende veranderingen zouden gebeuren voor de ambtenarenpensioenen zou dit betekenen dat opdat zijn pensioen nog voor 1 januari 2025 zou kunnen ingaan, hij al voor 1 december 2024 zijn aanvraag zou moeten indienen.

Uit zijn verzoek blijkt evenwel dat betrokkene helemaal nog niet met pensioen wenst maar ook dat hij door na 1 januari 2025 zijn pensioen te laten ingaan geen pensioenverlies wenst te leiden.

De Ombudsdienst Pensioenen heeft betrokkene meteen duidelijk gemaakt dat hij zijn pensioenaanvraag ook nog in november 2024 kon indienen als hij zijn pensioen wenste vanaf 1 december 2024. Het pensioen gaat immers ten vroegste in vanaf de eerste van de maand volgend op de aanvraag wat betekent dat een aanvraag ingediend in november 2024 nog tijdig is ingediend voor een pensioen met ingangsdatum 1 december 2024.

De Ombudsdienst Pensioenen werkt evenwel ook preventief. Wij wensten dan ook te voorkomen dat er nog andere toekomstig gepensioneerden op basis van de informatie in mypension dezelfde twijfels hadden over de uiterste aanvraagdatum om een pensioen vanaf een bepaalde datum te bekomen.

¹ Alle namen van de klagers in dit jaarverslag zijn fictief.

Wij vroegen daarom aan de FPD om de informatie in mypension aan te passen.

Conclusie

De FPD ging in maart 2025 in op dit verzoek. Personen die een pensioenaanvraag wensen in te dienen lezen voortaan in mypension:

“U staat op het punt uw aanvraag te starten voor een rustpensioen.

Lees aandachtig de onderstaande info:

- *U kunt uw rustpensioen aanvragen:*
 - **ten vroegste 12 maanden** voor uw gewenste pensioendatum
 - **ten laatste de maand** vóór uw gewenste pensioendatum
- *Ligt uw gekozen pensioendatum meer dan 1 jaar in de toekomst? Dan kunt u uw pensioen nu nog niet aanvragen.*
- *Na ons onderzoek kunt u **zelf nog beslissen** of u uw pensioen wil starten of uitstellen.”*

Door deze aanpassing is elke mogelijke twijfel over de uiterste aanvraagdatum tot het bekomen van een pensioen vanaf een bepaalde datum weggewerkt.

Structuur van informatie op de website van de Federale Pensioendienst over het minimumpensioen voor ambtenaren die gehuwd zijn verwarrend: na bemiddeling duidelijke structuur

DOSSIER 40657

De feiten

De heer Martens geniet een rustpensioen wegens lichamelijke ongeschiktheid. Zijn rustpensioen wordt verhoogd met een supplement minimum. Door zijn huwelijk wordt dit supplement vastgesteld op basis van het “gezinsbedrag”.

Hij las op de website van de FPD dat hij een bedrag van 1.400 euro als gewaarborgd bedrag zou ontvangen.

Verder las hij op de website van de FPD dat de FPD het supplement gewaarborgd minimumpensioen met de inkomsten van de huwelijkspartner vermindert als de persoon onvolledige dienstjaren heeft. Maar dat is op zijn situatie niet van toepassing: hij had immers meer dan 22 jaar volledige dienstjaren bij de overheid.

Op 30 oktober 2024 diende hij een klacht in bij de FPD stellende dat er een fout in de berekening van zijn pensioen zat gezien zijn supplement gewaarborgd minimum werd verminderd met de inkomsten van zijn huwelijkspartner daar waar hij op de website van de FPD las dat bij een gepensioneerde met onvolledige dienstjaren het supplement gewaarborgd minimum verminderd wordt met de inkomsten van de huwelijkspartner.

Vermits hij geen antwoord op zijn klacht kreeg, herinnerde hij zijn klacht op 6 december 2024. Ook nu weer ontving hij van de FPD geen antwoord op zijn klacht.

Op 17 februari 2025 deed hij voor de derde keer zijn beklag bij de FPD dat zijn pensioen niet correct berekend was. Ter staving hiervan voegde hij de printscreens van de website van de FPD toe over hoe een ambtenarenpensioen met supplement gewaarborgd minimum berekend wordt. Tevens uitte hij zijn ongenoegen over het feit dat hij op eerdere klachten geen antwoord kreeg.

De klachtendienst van FPD biedt vooreerst zijn excuses aan voor het feit dat zijn klacht van 30 oktober 2024 en de herinnering van 6 december 2024 nog niet beantwoord waren. Verder wordt hem geantwoord dat hij recht heeft op een pensioen dat opgetrokken wordt met het supplement gewaarborgd minimum; maar dat het supplement gewaarborgd minimum moet verminderd worden met de inkomsten van de huwelijkspartner. Op zijn verwijzing naar de printscreens van de website van de FPD wordt niet ingegaan.

De heer Martens blijft ervan overtuigd dat de berekening van zijn supplement gewaarborgd minimum tegenstrijdig is met wat op de website van de FPD te lezen is in december 2024. Hij wendt zich daarom tot de Ombudsdienst Pensioenen. Hij begint zijn klacht als volgt: “Ik ben echt boos, hoe FPD mijn dossier behandelt.”

Bedenkingen

Wij hebben aan de heer Martens gemeld dat zijn pensioen correct is berekend door de FPD. Bovendien stelden wij in zijn dossier vast dat de FPD hem correct heeft ingelicht met de pensioenbeslissing die hem op 29 oktober 2024 werd toegestuurd. Hierin werd immers gedetailleerd uitgelegd hoe zijn pensioen en het supplement minimum worden berekend en welke verminderings op dit supplement gewaarborgd minimum moeten toegepast worden. Het antwoord van de klachtendienst van de FPD is dan ook correct.

Doch op de printscreens van de website van de FPD die betrokkene bij zijn klacht voegde werd bij de behandeling van de klacht door de FPD niet nader ingegaan.

De Ombudsdienst Pensioenen nam ook dit aspect in ogenschouw en stelde vast dat de informatie zoals die op de website van de FPD te vinden was op dergelijke manier gestructureerd was dat dit tot foutieve conclusies kon leiden. Onder de melding van de minimumbedragen bevond zich een nieuwe titel: “Hebt u onvolledige dienstjaren”.

Zoals weergegeven op de website zou men ervan uit kunnen gaan dat de daaronder staande tabel waarvan de titel luidt “Verminderings van het supplement gewaarborgd minimum” uitsluitend van toepassing is bij een gepensioneerd met onvolledige dienstjaren.

Overlevingspensioen of overgangsuitkering

1 784,88 EUR bruto per maand

(*) Het bedrag van het gewaarborgd minimum bij lichamelijke ongeschiktheid kan nooit hoger zijn dan 75 % van het maximum van uw laatste weddeschaal vóór uw pensioen.

Hebt u onvolledige dienstjaren?

Dan kunnen we het bedrag van het supplement gewaarborgd minimum verminderen.

Verminderings van het supplement gewaarborgd minimum	
Inkomsten die van het supplement afgetrokken worden	Percentage van de vermindering
Uw andere pensioenen of renten	Voor 100 %
Renten voor een arbeidsongeval en andere gelijkaardige voordelen die een schade vergoeden	Voor 50 %
Buitenlandse vervangingsinkomens	Voor 80 %
Inkomsten van uw huwelijkspartner	Gedeeltelijk
Winstgevende activiteit	Lees meer over de toegelaten grensbedragen en de vermindering bij overschrijding op de pagina bijverdienen

Als gehuwde gepensioneerde met een voltijds ambt krijgt u als waarborg zeker een **basisminimumbedrag**. Vanaf 01.02.2025 krijgt u een bruto maandbedrag van 954,96 euro.

De Ombudsdienst Pensioenen kan de verwarring van de heer Martens dan ook volgen.

Niettemin heeft de FPD met zijn pensioenbeslissing betrokkene persoonlijk correct geïnformeerd over het in mindering brengen van de beroepsinkomsten van de echtgenoot op zijn supplement gewaarborgd minimum en is de wetgeving correct toegepast.

Informatie op een website van de pensioendienst die hoogstens als onduidelijk kan gekwalificeerd worden, daar waar de persoonlijke informatie, met name die op zijn pensioenbeslissing, wel duidelijk is, is geen reden dat de heer Martens zich van de toepassing van de rechtsregel zou kunnen onttrekken. De informatieplicht moet immers met inachtneming van het redelijkheidsbeginsel worden ingevuld.

Tevens hebben wij aan de FPD gevraagd om de structuur van de informatie die op de website vermeld stond aan te passen zodat deze duidelijker is.

Conclusie

De FPD heeft de informatie aangepast zodat er geen enkele verwarring meer kan bestaan over de aftrek van de inkomsten van de echtgenoot van het supplement gewaarborgd minimum.

Ik ben ambtenaar		
De bedragen in onderstaande tabel zijn op basis van een voltijds ambt.		
Opgelet: als u een huwelijkspartner hebt, worden de inkomsten van uw huwelijkspartner gedeeltelijk in rekening genomen voor de berekening van uw gewaarborgd minimumpensioen.		
Bedragen voor het gewaarborgd minimumrustpensioen (vanaf 01.02.2025 aan index 2,1223)		
Reden pensioering	Gehuwd	Alleenstaand
Loeftijd of anciënniteit	2 260,60 EUR bruto per maand	1 808,55 EUR bruto per maand
Lichamelijke ongeschiktheid	82,5 % van de gemiddelde wedde van de laatste 5 jaar. Het brutobedrag per maand is gelijk aan minimum 2 260,60 EUR en maximum 2 984,26 EUR. (*)	50 % van de gemiddelde wedde van de laatste 5 jaar Het brutobedrag per maand is gelijk aan minimum 1 808,55 EUR en maximum 2 387,41 EUR. (*)
Overlevingspensioen of overgangsuitkering		1 784,88 EUR bruto per maand
(*) Het bedrag van het gewaarborgd minimum bij lichamelijke ongeschiktheid kan nooit hoger zijn dan 75 % van het maximum van uw laatste weddeschaal vóór uw pensioen.		
Hebt u onvolledige dienstjaren?		
Dan kunnen we het bedrag van het supplement gewaarborgd minimum verminderen.		
Verminderingen van het supplement gewaarborgd minimum		
Inkomsten die van het supplement afgetrokken worden	Percentage van de vermindering	
Uw andere pensioenen of renten	Voor 100 %	
Renten voor een arbeidsongeval en andere gelijkaardige voordelen die een schade vergoeden	Voor 50 %	
Buitenlandse vervangingsinkomens	Voor 80 %	
Inkomsten van uw huwelijkspartner	Gedeeltelijk	
Winstgevende activiteit	Lees meer over de toegelaten grensbedragen en de vermindering bij overschrijding op de pagina bijverdienen	

Belang van een correcte motivering van een pensioenbeslissing inclusief het belang van de verwijzing naar de beroepsmogelijkheden

DOSSIER 40302

De feiten

Mevrouw Ramirez huwde in 2015 met haar Belgische echtgenoot in Cuba. Na het overlijden van haar echtgenoot, dient zij bij de Federale Pensioendienst een aanvraag om overlevingspensioen in. Haar overleden echtgenoot had immers zijn hele leven als werknemer in België gewerkt.

De FPD deelt haar per brief mee dat haar rechten op een overgangsuitkering niet kunnen onderzocht worden, omdat haar huwelijk in België niet wordt erkend door de dienst bevolking van de laatste gemeente waar haar echtgenoot in België was ingeschreven.

Met deze brief wordt haar verzoek definitief afgesloten.

Mevrouw Ramirez betwist de reactie van de Federale Pensioendienst, gezien haar huwelijk zou gelegaliseerd zijn door de Belgische ambassade in Cuba.

Bedenkingen

Een buitenlandse authentieke huwelijksakte kan in België erkend worden wanneer het huwelijk voltrokken is volgens de vormen die in het betrokken land gebruikelijk zijn en wanneer voldaan is aan de grondvoorwaarden van het nationaal recht van elk van de echtgenoten. Ingevolge artikel 27 §1 van het Wetboek Internationaal Privaat Recht (WIPR) wordt een buitenlandse akte (in casu de buitenlandse huwelijksakte) immers in België door alle overheden erkend zonder dat een beroep

moet worden gedaan op enige procedure, indien haar rechtsgeldigheid wordt vastgesteld volgens het recht van het land waarin de akte werd opgemaakt en de grondvoorwaarden overeenkomstig het toepasselijke recht werden nageleefd, mede rekening houdend met art. 21 (de openbare orde-exceptie) en art. 18 (wetsontduiking) WIPR.

Een buitenlandse erkende huwelijksakte kan in de DABS (Databank voor de Akten van Burgerlijke Stand) geregistreerd worden door de bevoegde Belgische ambtenaar van burgerlijke stand van de laatst geregistreerde woonplaats in België. Deze registratie is niet verplicht, maar zorgt er wel voor dat beide echtgenoten op een eenvoudige manier afschriften en uittreksels kunnen verkrijgen. Daarnaast geeft het ook aan beide personen de mogelijkheid om hun Belgische rechten uit te putten.

Om een buitenlands document in België te kunnen gebruiken moet het eerst gelegaliseerd worden. Dit houdt in dat de handtekening, het zegel of de stempel op het document gecontroleerd worden. Dit toont aan dat ze gecontroleerd hebben of die elementen authentiek zijn. Ook wordt nagegaan of de persoon die het document ondertekende daarvoor bevoegd was. Als dat het geval is, wordt het document gelegaliseerd. Dit gebeurde inderdaad door de Belgisch ambassade. Doch dit houdt niet in dat de Belgische ambassade de inhoud heeft gecontroleerd.

Om het huwelijk in België te laten erkennen, heeft mevrouw Ramirez gevraagd dit over te schrijven in de Belgische registers van de burgerlijke stand. De vraag werd gericht aan de gemeente waar de laatst geregistreerde officiële woonplaats van haar overleden echtgenoot was. De dienst bevolking van de gemeente waar mevrouw Ramirez woont antwoordt aan de Federale Pensioendienst dat het huwelijk van mevrouw Ramirez nooit werd erkend in België. Als reden hiervoor verwijst de ambtenaar van de burgerlijke stand van deze gemeente naar een advies van de procureur des Konings van 22 september 2016. In dit advies wordt gesteld dat het huwelijk een schijnhuwelijk betrof daar mevrouw Ramirez er enkel op uit was een verblijfsrechtelijk voordeel te bekomen.

Artikel 21 WIPR bepaalt dat de toepassing van een bepaling uit het door deze wet aangewezen recht geweigerd wordt, voor zover zij tot een resultaat zou leiden dat kennelijk onverenigbaar is met de openbare orde. Bij de beoordeling van deze onverenigbaarheid wordt inzonderheid rekening gehouden met de mate waarin het geval met de Belgische rechtsorde is verbonden en met de ernst van de gevolgen die de toepassing van dat buitenlands recht zou meebrengen. Wat de huwelijks toestemming betreft, werd bij art. 12 van de Wet van 4 mei 1999 (B.S. 1 juli 1999) een artikel 146bis in het Belgisch Burgerlijk Wetboek ingevoegd, dat een materiële IPR-norm inhoudt ten aanzien van huwelijken waarbij een vreemdeling betrokken is. Art. 146bis bepaalt: *“Er is geen huwelijk wanneer, ondanks de gegeven formele toestemmingen tot het huwelijk, uit een geheel van omstandigheden blijkt dat de intentie van minstens één van de echtgenoten kennelijk niet gericht is op het tot stand brengen van een duurzame levensgemeenschap, maar enkel op het bekomen van een verblijfsrechtelijk voordeel dat is verbonden aan de staat van gehuwde.”*

Het behoort aan de overheid, in casu de Federale Pensioendienst, om zijn argumenten, dat verzoekers zich schuldig zouden hebben gemaakt aan wetsontduiking of dat het huwelijk van verzoekers enkel zou gericht zijn op het bekomen van een verblijfsrechtelijk voordeel, met objectieve gegevens te staven.

De FPD nam, om na te gaan of hij het huwelijk al dan niet erkent, contact op met de burgerlijke stand van de laatste woonplaats van de overleden echtgenoot.

Ondanks dat het huwelijk in Cuba niet werd erkend door de ambtenaar van de burgerlijke stand, heeft de Federale Pensioendienst zelf nog de mogelijkheid om het huwelijk op eigen initiatief te erkennen². Deze erkenning zou dan uitsluitend zijn toepassing hebben op de pensioenrechten van mevrouw Ramirez in België.

Uit de brief die mevrouw Ramirez van de klachtendienst van de FPD had ontvangen, waarin vermeld werd “Aangezien het huwelijk in België niet erkend wordt” kan afgeleid worden dat ook de Federale Pensioendienst het huwelijk niet erkent.

Ondanks de contacten van mevrouw Ramirez met de Federale Pensioendienst om haar pensioenrechten uit hoofde van haar overleden echtgenoot te laten gelden en het gegeven dat de Federale Pensioendienst wel degelijk een onderzoek heeft gevoerd naar deze mogelijke pensioenrechten, zoals ook blijkt uit het

² Artikel 27 van het Wetboek van internationaal privaatrecht (WIPR)

contact dat o.a. met de ambtenaar van de burgerlijke stand werd gelegd, wordt aan mevrouw Ramirez geen weigerende kennisgeving overgemaakt.

Zij ontvangt enkel een brief van de klachtendienst van de Federale Pensioendienst, waarin haar wordt meegedeeld dat:

- Er contact was opgenomen met de dienst bevolking van de gemeente waar de laatst geregistreerde officiële woonplaats van haar overleden echtgenoot was.
- Uit dit contact bleek dat het huwelijk niet werd erkend in België
- Deze niet erkenning het onmogelijk maakte om de pensioenrechten van mevrouw Ramirez uit hoofde van haar overleden echtgenoot te onderzoeken
- De FPD hierdoor haar verzoek definitief afsloot.

Uit het dossier blijkt duidelijk dat de melding van het buitenlands huwelijk door de pensioendienst als een pensioenaanvraag wordt beschouwd, waarbij er een onderzoek is gebeurd naar de mogelijke erkenning van dit huwelijk. Een afsluitende brief volstaat dan niet om het onderzoek af te sluiten. Wij vroegen derhalve aan de FPD een pensioenbeslissing te betekenen.

Verder voorziet het Handvest van de sociaal verzekerde³ dat iedere beslissing tot toekenning of weigering van een sociale prestaties (waaronder pensioenen vallen) aan onder andere volgende voorwaarden dient te voldoen:

- De mogelijkheid om voor de bevoegde rechtbank een voorziening in te stellen en de adressen van de bevoegde rechtscolleges;
- De termijn en de modaliteiten om een voorziening in te stellen
- De inhoud van artikel 728 en 1017 Gerechtelijk Wetboek

Op de brief die mevrouw Ramirez van de klachtendienst van de Federale Pensioendienst heeft ontvangen, ontbreekt evenwel iedere vermelding van de beroepsmogelijkheden. Hoewel het duidelijk is dat mevrouw Ramirez niet akkoord gaat met de beslissing van de pensioendienst om het onderzoek naar haar Belgische pensioenrechten stop te zetten, is zij niet in de mogelijkheid om hiertegen beroep aan te tekenen.

Wij vroegen ten tweede in onze bemiddeling op de kennisgeving de ingevolge artikel 14 van het Handvest van de sociaal verzekerde opgelegde vermeldingen betreffende het aanhangig maken van een rechtszaak te vermelden.

De FPD erkent zijn fout en maakt alsnog een weigerende pensioenbeslissing met beroepsmogelijkheid aan mevrouw Ramirez over. Hoewel de mogelijkheid tot beroep nu wel degelijk aanwezig is, wordt er een nieuw probleem gecreëerd, nl. de motivering.

De pensioendienst motiveert de weigerende beslissing immers als volgt:

Omdat u niet gehuwd was op het moment van het overlijden van uw samenwonende partner, hebt u geen recht op een overlevingspensioen.

Deze motivering is niet volledig genoeg en daardoor onduidelijk. De wet van 29 juli 1991 betreffende de uitdrukkelijke motivering van bestuurshandelingen vermeldt expliciet in artikel 2 en 3 dat bestuurshandelingen uitdrukkelijk moeten worden gemotiveerd, waarbij de juridische en feitelijke overwegingen moeten vermeld worden die aan de basis van de beslissing liggen. Daarenboven moet de motivering afdoende zijn. Een correcte en duidelijke motivering is van belang om de gepensioneerde te doen begrijpen waarom hij een bepaalde pensioenbeslissing krijgt. De kwaliteit van de motivering is dan ook erg belangrijk.

Mevrouw Ramirez is wel degelijk gehuwd onder het Cubaans stelsel. De authenticiteit van de huwelijksakte was reeds bevestigd door de Belgische ambassade in Cuba. Er is dan ook geen twijfel dat mevrouw Ramirez wel degelijk gehuwd was op het moment van het overlijden van haar partner. Dit aspect bleek niet duidelijk uit de motiveringsbrief van de weigering van de overgangsuitkering waardoor het voor de klager niet duidelijk was dat de FPD wel degelijk op de hoogte was van een huwelijk in Cuba waarvan de authenticiteit van de huwelijksakte door de Belgische ambassade in Cuba was bevestigd. Wel is het zo dat de toepassing van een bepaling uit het door de wet aangewezen buitenlands recht wordt geweigerd voor zover zij tot een resultaat zou leiden dat kennelijk onverenigbaar is met de openbare orde. Voor de bepaling van het toepasselijk recht in een aangelegenheid waarin de partijen

3 Artikel 14 van de Wet van 11 april 1995 tot invoering van het "handvest" van de sociaal verzekerde

niet vrij over hun rechten kunnen beschikken, wordt geen rekening gehouden met de feiten en de handelingen gesteld met het enkele doel te ontsnappen aan de toepassing van de het door de wet aangewezen recht.

Wij hebben dan ook nogmaals de FPD gecontacteerd, met de vraag een nieuwe weigerende beslissing met beroepsmogelijkheid op te maken waarbij er een duidelijke en volledige motivering wordt gehanteerd.

Opnieuw gaat de Federale Pensioendienst in op ons verzoek, waarbij hij deze keer een oplistings maakt van de verschillende stappen die zijn doorlopen. Ditmaal noteert men correct dat, hoewel er een huwelijk is voltrokken in Cuba, dit niet erkend wordt in België. Ook de reden van niet erkenning, namelijk het oordeel van de Procureur des Konings dat het om een schijnhuwelijk gaat en de ambtenaar van de burgerlijke stand die dit oordeel volgt, wordt in de motivering opgenomen.

De motivering bevat nog een onduidelijkheid. Hoewel de Federale Pensioendienst in zijn motivering vermeldt dat hij de bevoegdheid heeft om buitenlandse huwelijksakten na te kijken op afwijkingen of fraude, laat hij na om mee te delen dat hij de beslissingsbevoegdheid heeft uitgeoefend – weliswaar terecht bij de uitoefening hiervan verwijzend naar het onderzoek van andere instanties zoals de gemeente en het advies van de Procureur des Konings- om het buitenlands huwelijk al dan niet te erkennen.

Uit de conclusie van de motivering blijkt dan ook niet duidelijk dat de pensioendienst zelf omtrent de erkenning van het huwelijk een beslissing heeft genomen. De FPD vermeldt dat, ingevolge de niet erkenning van het huwelijk in België door de ambtenaar van de burgerlijke stand, er geen pensioenrechten kunnen worden toegekend. Een individuele beoordeling door de Federale Pensioendienst ontbreekt hier.

Conclusie

Na bemiddeling door de Ombudsdienst Pensioenen ontving mevrouw Ramirez een weigerende kennisgeving, waarbij de beslissing afdoende met redenen werd omkleed en waarbij de beroepsmogelijkheden werden vermeld.

Een goede motivering van een pensioenbeslissing die op een duidelijke, verstaanbare en volledige manier aan de burger uitlegt hoe de beslissing tot stand is gekomen is belangrijk. De burger moet immers te allen tijde over de juiste informatie beschikken, om op die manier onder andere een correcte inschatting te kunnen maken of hij tegen een beslissing van de FPD al dan niet beroep wenst aan te tekenen. Dit geldt des te meer wanneer pensioenrechten worden geweigerd.

Belang van een correcte en volledige vraagstelling tijdens het onderzoek tot toekenning van een Inkomensgarantie voor Ouderen (IGO)

DOSSIER 40915

De feiten

Mevrouw Heesters contacteerde op 3 mei 2025 de Ombudsdienst Pensioenen, waarbij zij een terugvorderingsbeslissing van de Federale Pensioendienst met betrekking tot haar Inkomensgarantie voor Ouderen (IGO) betwist. Zij is van mening dat het vermogen van haar overleden echtgenoot, specifiek een bankrekening die uitsluitend op zijn eigen naam stond, als eigen vermogen en niet als gemeenschappelijk vermogen dient beschouwd te worden.

Bedenkingen

De IGO is een bijstandsuitkering, waarvoor er geen bijdragen werden betaald en is bijgevolg geen pensioen. Bij de berekening van de IGO wordt er rekening gehouden met de pensioenen en bestaansmiddelen van betrokkene en alle personen waarmee dezelfde hoofdverblijfplaats wordt gedeeld. Die bestaansmiddelen komen bijvoorbeeld voort uit onroerende goederen, geld, beleggingen, beroepsactiviteit,...

De Federale Pensioendienst onderzocht het recht op een IGO van mevrouw Heesters op ingangsdatum 1 februari 2023, omdat haar echtgenoot vanaf 13 januari 2023 in een woonzorgcentrum verbleef en daar ook ingeschreven stond en zij bijgevolg feitelijk gescheiden leefden.

Tijdens het onderzoek naar het IGO-recht, werd er aan mevrouw Heesters een inlichtingenbundel toegestuurd. Hierin werd haar, met betrekking tot het roerend kapitaal, volgende informatie meegedeeld en vraag gesteld:

Roerend kapitaal – Situatie op 01.02.2023 (ingangsdatum IGO)
Als u gehuwd bent in een stelsel met een gemeenschappelijk vermogen, moeten we naast uw eigen vermogen ook rekening houden met de helft van het gemeenschappelijk vermogen. Geef bij onderstaande vragen duidelijk aan welke roerende kapitalen tot uw eigen vermogen behoren en welke tot de gemeenschap.
21 Bent u houder van een of meerdere bankrekeningen (zicht- en/of spaarrekeningen)?
☐ Neen
☐ Ja. Voeg toe:
— <u>een overzicht van uw zicht- en/of spaarrekeningen met bijhorend saldo;</u>
— <u>een recent rekeninguittreksel voor elke rekening waaruit duidelijk het saldo blijkt.</u>

Zij deelde hierop mee over een zicht- en spaarrekening te beschikken, net als een beperkt aantal aandelen. Dit voor een totaalbedrag van 12.904,26 euro.

Op basis van deze gegevens werd haar een IGO toegekend van 10.156,83 euro bruto op jaarbasis vanaf 1 februari 2023.

Op 10 december 2023 overlijdt haar echtgenoot.

Na afronding van de nalatenschap, ontvangt de Federale Pensioendienst van de Vlaamse Belastingdienst (VlaBel) een overzicht van het aanwezige vermogen vóór en na het overlijden van de echtgenoot. Op basis van deze elementen besluit de FPD dat mevrouw Heesters op 1 februari 2023 niet over 12.904,26 euro, maar wel over 90.095,27 euro aan roerend kapitaal beschikte. Hierdoor wordt haar IGO-recht vanaf 1 februari 2023 beperkt tot 3.511,30 euro bruto op jaarbasis.

Voor de periode van 01.02.2023 – 31.12.2023 wordt er haar hierdoor een totaalbedrag van 6.091,73 euro bruto teruggevorderd.

Mevrouw Heesters betwist dat zij over het kapitaal van 90.095,27 euro beschikte. Zij haalt aan dat dit kapitaal uitsluitend op naam van haar echtgenoot stond en dat dit bijgevolg geen gemeenschappelijk vermogen betreft.

Uit de gegevens van de Vlaamse Belastingdienst blijkt dat mevrouw Heesters zonder huwelijkscontract was gehuwd. Hierdoor gelden dan ook de huwelijksverplichtingen, zoals onder andere beschreven in het Burgerlijk Wetboek:

- **Artikel 213:**
Echtgenoten zijn jegens elkaar tot samenwoning verplicht; zij zijn elkaar getrouwheid, hulp en bijstand verschuldigd.
- **Artikel 217:**
Iedere echtgenoot ontvangt zijn inkomsten alleen en besteedt ze bij voorrang aan zijn bijdrage in de lasten van het huwelijk. Hij kan het overschot besteden voor de aanschaf van goederen in zoverre dit verantwoord is voor de uitoefening van zijn beroep; die goederen staan uitsluitend onder zijn bestuur. Wat er daarna nog overblijft is onderworpen aan de regels van het huwelijksvermogensstelsel van de echtgenoten.
- **Artikel 221:**
Iedere echtgenoot draagt in de lasten van het huwelijk bij naar zijn vermogen.

Samengevat:

Door het huwelijk hebben beide echtgenoten een bijdrageplicht. Onafhankelijk van wie het geld ontvangt, moet dit geld steeds aangewend worden om bij te dragen in het onderhoud van beide

partners. Een rekening dient bijgevolg niet noodzakelijk op naam van beide partners te zijn afgesloten, om tot het gemeenschappelijk vermogen te behoren.

De Federale Pensioendienst handelde dan ook correct door het roerend kapitaal, dat uitsluitend op naam van haar echtgenoot geregistreerd stond, voor de helft in aanmerking te nemen bij de bepaling van het IGO-recht. Dit dient immers als een gemeenschappelijk vermogen beschouwd te worden.

De FPD argumenteert dan ook dat mevrouw Heesters dit kapitaal bij het initiële onderzoek had moeten aangeven⁴, wat zij heeft nagelaten. Op basis hiervan vordert de Federale Pensioendienst het te veel uitbetaalde bedrag terug.

Doch rijst de vraag betreffende de toe te passen verjaringstermijn. De terugvorderingstermijn voor iemand die ten onrechte een IGO genoten heeft is in principe 6 maanden. In sommige situaties kan deze termijn evenwel worden opgetrokken tot drie jaar.

Dit is onder meer het geval wanneer de onverschuldigde sommen door de schuldenaar werden verkregen door bedrieglijke handelingen.

Ook ingeval van valse of welbewust onvolledige verklaringen is de verjaringstermijn 3 jaar. Van welbewust onvolledige verklaringen is slechts sprake als de IGO-genietster de pensioendienst op het verkeerde been heeft willen zetten.

Daarnaast wordt de verjaringstermijn van 3 jaar door de wet ook voorzien wanneer de IGO werd uitbetaald wegens het niet afleggen, door de schuldenaar, van een verklaring die is voorgeschreven door een wets- of verordenende bepaling of die volgt uit een vroeger aangegane verbintenis.

In een arrest van 12 december 2005 stelt het Hof van Cassatie⁵ dat het toepassen van de verjaringstermijn van drie jaar bij het niet afleggen van een verklaring die is voorgeschreven door een wets- of verordenende bepaling of die volgt uit een vroeger aangegane verbintenis vereist dat wordt aangetoond dat de gerechtigde *wist of moest weten* dat hij geen recht meer had op deze uitkering.

Volgens het Hof moet artikel 21 § 3 Wet 13 juni 1966 immers worden samen gelezen met artikel 1, tweede lid KB 31 mei 1933 betreffende aangiften inzake subsidies, vergoedingen en toelagen van alle aard, die geheel of gedeeltelijk ten laste komen van het Rijk. Dit artikel stelt dat hij die weet of moest weten dat hij geen recht meer heeft op het gehele bedrag van een subsidie, vergoeding of toelage, dit verplicht is te verklaren. Dit arrest werd nog bevestigd in andere rechtspraak zoals in het arrest van het Arbeidshof van Bergen van 9 september 2010⁶.

Verder ging de FPD er aanvankelijk vanuit dat de termen “*gemeenschappelijk vermogen*” en “*eigen vermogen*” voldoende duidelijk zijn. Er werd dan ook geen verduidelijking van deze termen vermeld op de vragenlijst die door de (potentiële) IGO-genietster moet ingevuld worden. Maar vooral merkte de Ombudsman Pensioenen op dat op basis van de initiële vraagstelling omtrent het roerend kapitaal waar –nadat er melding gemaakt wordt dat er met het eigen vermogen en de helft van het gemeenschappelijk vermogen rekening moet gehouden worden bij de berekening van de IGO- er enkel uitdrukkelijk gevraagd wordt “bent u houder van één of meer persoonlijke rekeningen?” en er niet gevraagd wordt naar andere rekeningen die deel uitmaken van het gemeenschappelijk vermogen, het niet duidelijk is voor een (toekomstige) IGO-genietster dat ook de persoonlijke rekeningen van zijn echtgenoot moeten meegedeeld worden.

Op basis van de letterlijke vraagstelling kan geconcludeerd worden dat er geen melding moet gemaakt worden van de persoonlijke rekeningen van de echtgenoot. Mevrouw Heesters heeft alle rekeningen meegedeeld waarvan zij houder was. Andere rekeningen stonden uitsluitend op naam van haar echtgenoot, waardoor het ons niet onlogisch lijkt dat zij hiervan geen melding maakte. Uit de letterlijke lezing van de vraag kan immers worden geconcludeerd dat deze niet worden gevraagd. Gelet op deze vraagstelling lijkt het ons niet zo dat mevrouw Heesters onvolledige informatie heeft aangereikt.

4 Artikel 5 §1 van de Wet van 22 maart 2001

5 Cass., 12 december 2005, JTT 2006, 55

6 Arbh. Bergen 9 september 2010, onttuitg.

De Ombudsman Pensioenen vroeg aan de Federale Pensioendienst om de normale terugvorderingstermijn van 6 maanden toe te passen. Mevrouw wist niet of moest, gelet op de meegedeelde informatie, niet weten dat zij het geld op de rekening van haar echtgenoot moest aangeven. Wij zijn immers van mening dat de FPD de gebruikte terminologie onvoldoende heeft verduidelijkt en vooral dat de vraagstelling ruimte laat voor een interpretatie van de vraagstelling die ingaat tegen wat echt gevraagd wordt. Het lijkt ons dan ook niet verdedigbaar mevrouw Heesters een niet-aangifte te verwijten, wat tot de toepassing van een terugvorderingstermijn van 3 jaar leidt.

De Federale Pensioendienst meldde aan de Ombudsdienst Pensioenen in eerste instantie een aanpassing van haar vraagstelling op dit specifieke punt:

17 Bent u houder van één of meerdere bankrekeningen? Indien u gehuwd bent moeten alle rekeningen behorend tot het gemeenschappelijk vermogen worden meegedeeld.

☐ Neen

☐ Ja:

Vul hieronder de tabel in door het nummer en het saldo van 01.04.2025 te vermelden van elke Belgische en buitenlandse bankrekening (zicht-, spaar-, effectenrekening, ...).
Indien de ingangsdatum van de IGO in de toekomst ligt, deelt u het huidige saldo mee.

Voeg een rekeninguittreksel bij waarop dit saldo staat.*

*Zonder bewijsstukken kan het onderzoek naar het recht op IGO niet worden verdergezet.

Rekeningnummer (IBAN)	Saldo	Is dit een rekening behorende tot uw eigen vermogen?	Is dit een rekening behorende tot het gemeenschappelijk vermogen?
		☐ Ja ☐ Neen	☐ Ja ☐ Neen
		☐ Ja ☐ Neen	☐ Ja ☐ Neen
		☐ Ja ☐ Neen	☐ Ja ☐ Neen
		☐ Ja ☐ Neen	☐ Ja ☐ Neen
		☐ Ja ☐ Neen	☐ Ja ☐ Neen

Ondanks deze aanpassing, waardoor er zou kunnen gesteld worden dat impliciet werd erkend dat de vraagstelling niet klaar en duidelijk was, bleef de FPD oorspronkelijk bij het standpunt dat de vraagstelling toereikend was en mevrouw Heesters bijgevolg had moeten weten dat zij ook de rekeningen op naam van haar echtgenoot had moeten meedelen.

Hij is daarnaast ook van mening dat er geen uitleg omtrent de huwelijksstelsels dient genoteerd te worden, gezien dit buiten zijn bevoegdheid valt.

Hoewel de IGO-wetgeving duidelijk is -de burger dient alle bestaansmiddelen waarover hij beschikt aan te geven, waaronder het aandeel in het gemeenschappelijk vermogen- bleven wij als Ombudsdienst onze twijfel over de duidelijkheid van de vraagstelling tijdens het initiële IGO-onderzoek behouden. Wij vonden dan ook dat de normale terugvorderingstermijn van 6 maanden hier dient toegepast te worden in plaats van de verjaringstermijn van 3 jaar.

Dit dossier werd dan ook tijdens een persoonlijk overleg met de Federale Pensioendienst besproken. Tijdens dit overleg werden onze argumenten mondeling toegelicht.

Conclusie

De FPD ging uiteindelijk akkoord om de terugvordering te beperken tot een verjaringstermijn van 6 maanden, rekening houdend met het gegeven dat er een mogelijkheid bestaat dat mevrouw Heesters dacht dat het geld op de rekening op naam van haar echtgenoot niet moest aangegeven worden.

Een duidelijke en volledige vraagstelling is absoluut belangrijk om van de burger de juiste informatie te bekomen om een onderzoek correct te kunnen afhandelen.

Artikel 6 van het Handvest van de sociaal verzekerde geeft dit ook duidelijk aan:

“De instellingen van sociale zekerheid moeten zich in hun betrekkingen met de sociaal verzekerde, in welke vorm deze ook plaatsvinden, in een voor het publiek begrijpelijke taal uitdrukken.”

Gebruik van pictogrammen op pensioenbeslissingen

Nadat het RSVZ de lay-out en de inhoud van zijn pensioenbeslissingen had aangepast om een nog klantvriendelijker en duidelijkere pensioenbeslissing te bekomen ontving de Ombudsdienst Pensioenen bijna dagelijks een telefoon van gepensioneerde zelfstandigen die op hun pensioenbeslissing van het RSVZ geen telefoonnummer vonden waar ze terecht konden met vragen over hun pensioen. Het enige nummer dat ze zagen staan was het telefoonnummer van de Ombudsdienst Pensioenen waar ze met tweedelijnsklachten terecht kunnen. Op de pensioenbeslissing stond nochtans het telefoonnummer wel vermeld, met name als volgt:

Contact

pen@rsvz-inasti.fgov.be
T | 1765 (code 4075)

De Ombudsman Pensioenen suggereerde aan het RSVZ om de “T” te vervangen door het pictogram van een telefoon. Mensen zijn immers van nature visueel ingesteld. Daardoor trekt het gebruik van afbeeldingen de aandacht. De “T” wekte bij meerderen niet de verwijzing naar een telefoonnummer op. Het feit dat de pensioenlijn een verkort telefoonnummer heeft, met name 1765, deed velen niet denken aan een telefoonnummer⁷. Het gebruik van het pictogram van een telefoon biedt tevens het voordeel dat mensen die laaggeletterd zijn snel geleid worden naar het telefoonnummer waar de pensioendienst de pensioenbeslissing kan toelichten. Het gebruik van pictogrammen werd tevens aangemoedigd tijdens het colloquium “Begrijpelijke rechtstaal” dat op 20 mei 2025 georganiseerd werd door de faculteit Rechten van de KU Leuven met medewerking van de Taalunie, de Vlaamse Juristenvereniging en het Instituut voor Gerechtelijke Opleiding⁸ waaraan de Nederlandstalige Ombudsman samen met 2 Nederlandstalige medewerkers deelgenomen hebben. Het gebruik van pictogrammen past in het toegankelijker maken van documenten daar hiermee gedacht wordt vanuit het perspectief van de eindgebruiker.

Tevens heeft het RSVZ ook een pictogram toegevoegd voor het e-mailadres. De aanpassingen zien er als volgt uit:

Contact

 pen@rsvz-inasti.fgov.be
 1765 (code 4075)

⁷ Merk op dat wanneer de Ombudsdienst Pensioenen het telefoonnummer 1765 doorgeeft aan wie op zoek is naar pensioeninformatie er veelvuldig de reactie komt “en verder, welke cijfers nog”. Ondanks de gevoerde publiciteit merken we dat het gebruik van een verkort telefoonnummer -dat vele voordelen heeft zoals goed te onthouden, vlot communiceerbaar, weinig risico om fouten te maken bij het invoeren van telefoonnummer...- voor de pensioenlijn nog niet bij alle (toekomstig) gepensioneerden is ingeburgerd.

⁸ Zie ook Begrijpelijke rechtstaal, Hoe communiceert een jurist duidelijk en doelgericht?, Colloquium KU Leuven, Campus Brussel, vrijdag 20 mei 2016, Ann De Moor, Bert Keirsbilck en Raf Van Ransbeeck, Die Keure, p.40